

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

כי תשא

ה'תש"פ

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא כי תשא

כאדם **הַמְשַׁבֵּר** (תביר מלשון שבירה) **את נפשו ומנחתה** (מונח לפני בוראו. ולכן יוטעם אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ במונח דרגא תביר. ואז יהיה האדם קרוב אצל בוראו **כטפח**, **כטיפחא**, ולכן **לֵה'** מוטעם **בטיפחא**. ככתוב (תהלים ח') וַתִּתְּסַרְהוּ מֵעַט מֵאֲלֹהִים וְכָבוֹד וְהִדָּר תִּעֲטָרְהוּ, **מעט היינו מידה מועטת בכטפח שהוא מרומז בטיפחא**.

ועל דרך הצח, **בכטפח גימטרי'ה של מע"ט**.

ועוד ירמזון הטעמים:

וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּגְתָּהּ. ג' מלים הללו מוטעמות במירכא תביר טיפחא.

מירכא, אל תקרי מירכא כי אם ריכא מלשון מלך מלשון מלכות ושררה, תביר הוא מלשון שבירה, (ת' וש')

כִּי תִשָּׂא אֶת-רֵאשׁ פְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לֵה' בִּפְקֻד אַתֶּם וְלֹא-יִהְיֶה בָהֶם גִּגְתָּהּ בִּפְקֻד אַתֶּם (ל'יב')

וְנָתַנּוּ.

פירש בעל הטורים, אם תקראנו **למפרע** יהי' ג"כ **ונתנו**, לומר לך כל מה שאדם נותן לצדקה יחזור אליו ולא יחסר לו בשביל זה כלום.

ועוד יש לומר כי גם **הטעמים** ירמזון לכך. שכן **וְנָתַנּוּ** מוטעם בקדמא ואזלא, ואשר יראו גם הם כנקראים ישר ולמפרע.

ועל דרך הרמז והצח, ירמזון גם **שאר הטעמים** בפסוק, לדרגת **הנתיבה**.

כיצד: **וְנָתַנּוּ** מוטעם בקדמא ואזלא, לומר לך ששמו של הנותן, מקדימו והולך, לפניו ולאחריו.

אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ מוטעמים במונח דרגא תביר. לומר לך שמקדימה והולכת לפניו הדרגא של הנתיבה,

לעומקו של מקרא כי תשא

השכינה אל מתחת כסא הכבוד,
את-ראש להיות עם ראש וראשון
לכל הבריאה הוא הקב"ה, לראות
פני שכינה, עם כל בני-ישראל,
לפקדיהם לעת פקודה, ונתנו
יחזירו לו מן השמים כל מה שנתנו
ונתנו האיש עם אחיו בני ישראל,
לקב"ה בימי חיותם, להיות פפר
נפשו לה' בפקד אתם, ולא-יהיה
בהם נגף ככתוב (תהלים צא) על
פנים שאונן פן תגף באבן רגלך.

והזכיר הכתוב ד' פעמים פקודה,
כנגד ד' פקידות שיש באדם מעת
צאת נשמתו ועד החזרתה אליו
בתחיית המתים.

הפקידה ה- א' לעת אשר ימסור
עצמו לעת פקודה, שאין רשות
למלאך המות לקחתו אלא אם כן
מוסר לו את נפשו כמובא במועד
קטן כח. כר' חייא שאמצי ליה
נפשיה למלאך והפקיד נשמתו בידו:

ר' חייא לא הוה מצי למיקרבא ליה [לא
יכול היה מלאך המות ליקרב אליו], יומא
חד אידמי ליה כעניא אתא טריף אבבא
[נדמה לו כעני ודפק בדלתו] א"ל אפיק לי
ריפתא אפיקו ליה א"ל ולאו קא מרחם מר

(מתחלפות)

וטיפחא מלשון טפח, שהיא מידה
מועטת.

וכאומרו: ולא-יהיה בהם נגף
לומר שהנותן ישלוט בנגף ולא
הנגף ישלוט בנותן. לכן אמר ולא-
יהיה בהם, בנותנים, שום נגף
ושבר, ולכן בהם מוטעם בתביר,
יען כי הם משפרים עצמם על
הצדקה,

נגף, מוטעם בטיפחא ללמדך
שאפילו נגף מועט כטפת, לא יהיה
בהם,

בפקד אתם. כשהקב"ה פוקדם
וזורם.

עוד ירמוז הכתוב למתן השכר
בעולם הבא, לנותנים צדקה וכל
ענינים שבקדושה, לעת היאסף
הנשמות אל מתחת כסא הכבוד,
לעת פקודה לאחר תפירתו:

כי תשא, מוטעמת בגרשיים,
כאשר נגרשת הנשמה מזה הגוף
בזה העולם, ונשאת היא על כנפי

לעומקו של מקרא כי תשא

**זֶה | יִתְּנוּ כָּל-הַעֲבָרִים עַל-הַפְּקָדִים
מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית
הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה' (ל, יג').**

פירש רש"י זה יתנו. הראה לו
כמין מטבע של אש ומשקלה
מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו.

ויש ליתן טעם בלשון של כ'
הדמיון. פמין מטבע כזה יתנו. היכן
רמוז בפסוק כ' הדמיון.

ויש לדייק באומרו **זֶה** | בטעם
מונח מפסיק, לפני אומרו **יִתְּנוּ** ,
לומר לך שלא זה יתנו ממש, אלא
כזה, יתנו.

ועוד יש לשאול, **אמאי של אש**,
והרי לכאורה טוב שיראה לו מטבע
ממש, בגודלה ובצורתה ובמשקלה,
אלא רמז יש כאן **כיצד יתנו**, שיתנו
באש קדש של נדבת הלב.

כאש הזאת העולה למעלה, כן
תהיה תרומתם **לעילא ולעילא**, ועל
ידי כך אפשר **להוריד** השפע של
ברכת ה', והוא נרמז כנ"ל במילת

אעניא [אתה הלא מרחם על העני] אההוא גברא
אמאי לא קא מרחם מר. ופירש רש"י שם:
אמר לו מלאך המות לר' חייא מדוע אין אתה
מרחם עלי דמתפקדנא למייתי ליה למר
בההוא עלמא, שנצטויתי להביאך לעולם
הבא, גלי ליה אחוי ליה שוטא דנורא,
גילה לו ע"י שוטא דנורא שהוא מלאך
המות, **אמצי ליה נפשיה**. מסר לו ר'
חייא את נפשו לקחתה. **וזו עת
הפקודה הראשונה האמורה
בעניין**.

הפקידה ה- **ב'**, לעת אשר יעמוד
בפני בי"ד של מעלה,

הפקידה ה- **ג'** לעת אשר תעלה
נשמתו לגנזי מרומים, להמתין לעת
התחייה,

הפקידה ה- **ד'** לעת אשר יחזור לזה
העולם לְדַשֵּׁן עצמותיו ויזכה
לתחיית המתים.

ועל דרך הצה, פקידה וצדקה הן
אותה גימטריה, לומר לך שכל אותן
ד' פקידות האמורות לעיל, עד עת
תחיית המתים הן **בזכות הצדקה
שנותן**.

לעומקו של מקרא כי תשא

וירצה הכתוב לומר כי גם בעברו
בין העולמות יש לו ליתן נתינה
ללא סוף.

גַּה | יִתְּנוּ כָּל-הָעֹבֵר עַל-הַפְּקָדִים
כל הָעֹבֵר מחיי עוה"ז לחיי העוה"ב
ומחיי העוה"ב של הנשמה לחיי
עולם של תחיית המתים:

מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ,
שיתן לפחות חציו לה', והיינו
מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. מה
ששקל ולקח מהקב"ה בהיולדו, יתן
לו חציו כל ימי חלדו, ובעת פקודתו
יתן את כולו. ובזה יקרא שֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ.

עֲשָׂרִים גֵּרָה. יכוון למאמרו של
ר' יוחנן (ברכות ה.) דאמר ליה ר'
יוחנן לר' אליעזר אמאי קא בכית אי
משום תורה דלא אפשת שנינו אחד
המרבה ואחד הממעיש ובלבד
שיכוין לבו לשמים.

וְנָתְנוּ אִישׁ, כשם שנותן כן יקבל,
ואמר אִישׁ, הן אותיות אש,
בהשתלשלות של י' ספירות לעילא
ולתתא.

ואמר אִישׁ בטעם מונח, לרמז שזו
הָאֵשׁ-קֹדֶשׁ מונחת בלב כל יהודי
מישראל.

ועל דרך הצח, שמהנתינה של גַּה |
יִתְּנוּ ירד שפע של נתינה כפולה,
שפע של מְזֵה וּמְזֵה גַם כְּתָבִים.

ועל כן נאמר בו מטבע של אש.
שמנתינה של אש תרד תורה של אש,
תורה שנאמר בה אש שחורה על גבי
אש לבנה.

כָּל-הָעֹבֵר עַל-הַפְּקָדִים, על דרך
הרמז, ירמזון אֵלֶיךָ מְלֵא
לפקידות הנ"ל, הם המעברים מן
העולם הזה לעולם הבא ומן
העולם הבא לעולם הזה.

לעומקו של מקרא כי תשא

וְאַתָּה קַח-לָךְ בְּשָׂמִים רֵאשׁ מִר-
דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקֹנָמִן-בְּשָׂם
מִחֲצִיתוֹ חֲמֵשִׁים וּמֵאֲתָיִם וּקְנֵה-
בְּשָׂם חֲמֵשִׁים וּמֵאֲתָיִם:
{כֹּד} וְקֹדֶה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הָיִן:
{כֶּה} וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת-
קֹדֶשׁ רַקֵּחַ מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רַקֵּחַ
שֶׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

ליכא מילתא דלא רמיזא
באורייתא. לעומקו של מקרא
ירמוז הכתוב לקבלת התורה על ידי
משה מן השמים.

וְאַתָּה, יכוון למשה רבנו כפשוטו,

קַח-לָךְ ירמוז לתורה שנאמר כי
לקח טוב נתתי לכם,

בְּשָׂמִים אל תקרי בְּשָׂמִים אלא
בְּשָׂמִים, היא תורה משמים,

רֵאשׁ אתה הוא ראש וראשון
לקבלה, ועל זה תקנו לומר

וכפירוש בעה"ט עשרים גימטרי'
עשיר ודל. עשיר בתורה ודל
בתורה היינו אחד המרבה ואחד
הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים
היינו גרה. שהוא מלשון חיצים
(גירי) שיש לכוונם למטרה.
והמטרה היא לשמים. זַה | יִתְּנוּ
עשיר ודל, ויזכו גם שיתנו להם
מן השמים מבוקשם כנ"ל.

מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל היינו שכרם של
הנותנים לעתיד לבא. והם ש"י
עולמות. כיצד: שקל במילואו
(שי"ן קו"ף למ"ד) היינו 620.
מחצית השקל הוא, איפוא, 310.
בגימטריה ש"י.

והם ש"י עולמות כדברי המשנה
(עוקצין, ג' יב) אָמַר רַבִּי הוֹשֵׁעַ בֶּן
לֵוִי, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִנָּחֵל
לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת
וְעֶשְׂרֵה עוֹלָמוֹת, שְׁנַאֲמַר (משלי ח),
לְהִנָּחֵל אֶהְיֶה יֵשׁ וְאַצְרִיתֵהֶם אִמְלֵא.

ובזה מתרוממת נשמת הצדיק אל
ה', שנאמר תְּרוּמָה לֵה'.

לעומקו של מקרא כי תשא

וכפירוש רש"י (יומא עו.) מידה טובה מרובה. רבה על חברתה, מדה טובה מרובה על הרעה **חמש מאות בה**, שבמדה טובה נאמר (שם לד) נוצר **חסד לאלפים** כלומר **לאלפים** דור, ובמדת פורענות הוא אומר על **שְׁלֹשִׁים** ועל **רַבְעִים**, היינו **לארבע** דורות. **נמצאנו למדים** שמידה טובה מרובה פי חמש מאות.

והוינן בה, מדוע נקטו חז"ל לומר מידה טובה מרובה. היו צריכים לכאורה לנקוט מידת **חסד** מרובה. שכן הלימוד הוא מנוצר **חסד** לאלפים.

וי"ל שרצו לרמוז בזה, על התורה **עצמה** שנקראת **טוב**, כי לקח **טוב** נתתי לכם, ולכן אמרו מידה טובה מרובה. **שמידת התורה שנקראת טובה**, מרובה פי חמש מאות מכל מידה אחרת. זה שאמר **מֶרֶד-דָּרֹר** **חֲמִשׁ מֵאוֹת**.

וְקִנְיָנוּ נוטריקון ו**קִנְיָה** מְנִינוּ, ממשה רבנו,

בְּשֵׁם אל תקרי **בְּשֵׁם** אלא **בְּשֵׁם**, כדכתיב (קהלת ז, א') טוב שֵׁם מְשֻׁמָּן טוב. לאחר שקנית ממשה

בשחרית של שבת ישמח משה במתנת חלקו,

מֶר שלימדו לזרוק מרה בתלמידים ועל ידי כך ילמדוה בכובד ראש,

דָּרֹר מלשון בן חורין וכדברי ר' יהושע בן לוי בפרקי אבות פרק ו' משנה ב': **וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמְּכַתֵּב מִכְּתַב אֱלֹהִים הוּא תְּרוֹת עַל הַלַּחַת, אֶל תִּקְרָא תְּרוֹת אֶלָּא תְּרוֹת, וְשִׂינן לָהּ בֶן חוֹרִין אֶלָּא מִי שְׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה.**

ושמא יש לומר שיכוון בזה למשנתו של ר' טרפון (אבות ב' טז) **לא עליך המלאכה לגמר, ולא אתה בן חורין לבטל ממנה.**

שאם תיבטל ממנה הרי אינך בן חורין.

חֲמִשׁ מֵאוֹת. בזה ירמוז הכתוב, שתטיב עמו התורה לא רק להיותו בן חורין, אלא גם להינות תמיד ממידה טובה מרובה.

לעומקו של מקרא כי תשא

ועל דרך הרמז מאי מאתים,
חלקהו לשתי תיבות. מאתי-מ.

מ' ירמוז על ארבעים יום שבהם
ניתנה התורה, ויאמר לך הקב"ה
מאתי אתננה לך. היינו ומאתים
לנטרים את פּריו.

וקנה-בשם חמשים ומאתים.
וקנה. כאן חזר לקניין התורה
באמרו וקנה אותה ועל ידה תזכה
לצאת בשם טוב מן העולם.

חמשים ומאתים. חזר פעמיים
על מספר זה. שבתחילה אמר
וקנו-בשם ולבסוף אמר וקנה-בשם.

והם שני סוגי קניינים. הבשם
האחד הוא קניין על ידי גירסא,
והבשם השני הוא קניין על ידי
עיון וחזרה, והאחד ישלים את
השני.

וקדו חמש מאות בשקל הקדש
ושמן זית הין: {כה} ועשית
אתו שמן משחת-קדש רקח

רבנו, לכן עסוק בתורה והיא תהיה
לך לשם טוב.

מחציתו ירמוז לארון העדות שכל
מידותיו הן מידות לחצאין, ובו
משפנה של התורה, וזר זה סביב
לפּרת נחשב כתר תורה.

חמשים ומאתים וכן גימטרי' של
אָרן (כתיב בתורה חסר ללא ו'),
חמישים ומאתים ועוד א' שהוא כנגד
אלופו של עולם, וכפי שאמרו מקום
ארון אינו מן המידה, כשם שאלופו
של עולם אינו מן המידה וההגבלה, כן
תורתו אינה מן המידה ולכן גם הארון
שבה מונחת התורה, מקומו בהיכל
אינו מן המידה.

ועוד יש לומר חמישים הם נ' שערי
חכמה שנקנים על ידי העיסוק בתורה,
ומאתים הם כנגד מה שאמר שלמה
המלך בשיר השירים, ומאתים
לנטרים את פּריו, הם פירותיה של
לימוד התורה, הם החידושים שהוא
מחדש בה, וזה חלקו בעוה"ז והקרן
קיימת לו לעוה"ב. ומה היא הקרן הם
קרני הוד שזוכה בהם הת"ת, והם
מעין קרני הוד שהיו למשה.

לעומקו של מקרא כי תשא

ורק אם דיבוריו יהיו רק בה,
כדאמרין בתפילת ערבית, ובהם
נהגה יומם ולילה. ועל דרך סרסוה
ודרשהו ואל תקרי:

אל תקרי **משחת-קדש** אלא
משיחת קדש.

יהיה. שמשחת קדש יהיה אור
השמן מאיר לו ולבניו ולתלמידיו
ולדורותיו.

או כלך לדרך זו, כפי שאמרו
אפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה
לימוד, והיינו אל תקרי **משחת-**
קדש אלא **משיחת קדש**.

ככל אשר צויתך יעשו: וסמך
ליה אף את שבתתי תשמרו. סמך
פרשת שבת למלאכת המשכן.
ופירש רש"י אף על פי שתהיו
רדופין וזריזין בזריזות המלאכה,
שבת אל תדחה מפניה. כל אכין
ורקין מיעוטין, **למעט שבת**
ממלאכת המשכן.

**מַרְקָחַת מַעֲשֵׂה רַקֵּחַ לְשֵׁמוֹ
מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה:**

וְקֹדֶה. היא אחת מצורות
ההשתחוויה, ושייכת למעלת
התורה כפי שאומרים בעת פתיחת
ההיכל והוא מן הזוה"ק ויקהל ר"ו
ע"א, **אָנָּא עֲבָדָא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ**
הוא, **דְסַגְדְנָא קַמִּיה**, ומקמי **דִּיקָר**
אוֹרִייתִיה,

תַּמְשׁ מְאוֹת יורה כנ"ל על **מידה**
טובה מרובה, וחזר פעמיים לומר,
שהכרת הטוב היא לא רק לגמול
טובה למיטיבך, אלא שצריך
להכיר, כלומר **ללמוד ולהכיר** את
הקב"ה הנקרא **הטוב** ואת תורתו
הנקראת **לקח טוב**, וזה הגמול
הטוב שישלם לכאורה **למיטיבים**
עמו.

וְלְשֵׁמוֹ זֵית הֵינן שמודה על האמת
ואומר על לאו לאו ועל הין הין,
מלשון הין.

לְשֵׁמוֹ מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ יִהְיֶה. שמן
תורתו של הת"ח יוכל להאיר אך

לעומקו של מקרא כי תשא

ועל דרך הצח יאמר, שלכן נקרא מלאכת מחשבת ולא מלאכת מחשבה, שהמילה מחשבת מורכבת משתי מלים: מח-שבת.

אֵלֶּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
הֶעֱלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (לב,ד')

יש לשאול, מדוע הקפיד הכתוב על מה שאמרו אלה אלהי ישראל, יותר ממה שאמרו לאהרון קום| עשה-לנו אלהים אשר ילכו לפנינו (לב,א'). והרי בעבודה זרה מצרפים מחשבה למעשה, מה גם שהתברר כאן היאך סוף מעשה במחשבה תחילה.

ועוד, מה נשתנה ענשו של חטא זה מכל הענשים שבעולם, שנאמר בו סלחתי כדבריך אך מצד שני וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם עד שאמרו שאין פורענות באה שאין בה גם מפורענות של חטא העגל.

ולעומקו של מקרא יש לומר, אף את שבתתי תשמרו, אף. בגימטריה כ"א. ציוה הקב"ה על השבת שלא תדקה מפני מלאכת המשכן בפרשה הכ"א מבראשית.

לומר לך, מה במעשה בראשית לא דחיתי שבת מפני מעשה שמים וארץ, שנאמר ויכלו השמים והארץ וכל צבאם ויכל וגו' וישבת. אף עתה לא תדקה השבת על ידך מפני המשכן שהוא כמעשה שמים וארץ.

ובבעל הטורים מובא שסמך שבת למלאכת המשכן לומר לך דילפינן מלאכת שבת ממלאכת המשכן.

ושמא יש לומר, דלכן מלאכת מחשבת אסרה תורה בשבת (ביצה י"ג.) שכן מצינו במלאכת המשכן (שמות לה, לג') את אותה הלשון: לעשות בכל מלאכת מחשבת.

לעומקו של מקרא כי תשא

לית מילתא דלא רמיזא
באורייתא, כתוב אחד אומר **מִזְהָ**
וּמִזְהָ יָמָּה וְהָאֵמָּה מִזְהָ וְהָאֵמָּה מִזְהָ בְּעֵדָף
בְּאֶרֶץ יִרְיעַת הָאֵהָל יִהְיֶה סְרוּחַ עַל
צְדֵי הַמִּשְׁכָּן מִזְהָ וּמִזְהָ לְכַסְתּוֹ (כו),
יג). **ופירש רש"י** לפשוטו של
מקרא **מִזְהָ וּמִזְהָ לְכַסְתּוֹ** לימדה
תורה דרך ארץ, שיהא אדם **חס על**
היפה.

ואמרו בהזורק שבת צח עמ' ב',
והאמה מזה והאמה מזה בעודף
לכסות **אמה של אדנים** דברי ר'
יהודה, ר' נחמיה אומר לכסות אמה
של **קרשים**.

ולעומקו של מקרא **יֵאָמֵר** שנרמז
בזה שיש סודות המכוסים בשמות
ה' והם הַמְּכֻנָּיִם לְכַסּוֹת אֵמָּה שֶׁל
אדנים, מלשון **אדנות**. וכן יש
סודות המכוסים בשאר חלקי
התורה והם המכונים לְכַסּוֹת אֵמָּה
של **קרשים**.

או **כלך לדרך** זו שבכיסוי אמה
של קרשים ירמוז על סודות
המלאכים **כמובא** בזה"ק

אלא יש לומר כאן למדך הכתוב
את כל תקף **הכרת הטוב**.

שבאמרם קום| עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים
אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ, אמנם כפרו
במלכו של עולם ר"ל, אך עדין לא
כפרו בעליל **בטובו ובהסדיו**,

אבל לעומת זאת כשאמרו **אֱלֹהֵי**
אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹתָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם כאן כפרו בטובתו של מקום
אשר אמר **אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר**
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת
עַבְדִּים.

ורצה הקב"ה ללמדנו שאין קלקול
במידות יותר גדול מאשר קלקול
בהכרת הטוב, ואשר על כן צריך
להימשך ענשו על פני כל הדורות
שיהיה **רישומו של התיקון**
להכרת הטוב ניכר בכל דור ודור.

וּפָּן וַיִּרְדַּ מִנְּשֵׂה מִן-הַהָר וַיִּשְׁנֵי
לְחַת הָעֵצָה בְּנָדוּ לְחַת פְּתֻבִים
מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזְהָ וּמִזְהָ יָמָּה
פְּתֻבִים: (לב, טו')

לעומקו של מקרא כי תשא

ולעומקו של מקרא יאמר דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, שנאמר במזבח הנחושת נבוב לחת תעשה אתו. ופירש"י נבוב לוחות. כתרגומו חליל לוחין, לוחות עצי שטים מכל צד והחלל באמצע.

ואשר על כן נלמד גזירה שוה, לחת לחת. מה מזבח עשוי לחת וחלל באמצע, אף לחת שהוריד משה היו חלולין בחקיקתן, מצד לצד.

ויש לומר שלכן המשיך רב חסדא דרשתו בגמרא (שבת קד.) ואמר כתב שבלוחות נקרא מבפנים ונקרא מבחוץ כגון נבוב בובן, בהר רהב, סרו ורס. (שבת, קד.).

וכבר העירו תוספות במקום, נבוב בובן בהר רהב. תימה דאמאי נקט להו כיון דלא הוה בלוחות. ולא תירצו. ומקום הניחו מן השמים, לתרץ ולומר לעומקו של מקרא, שבאומרו נבוב בובן התכוון רב

שהקרשים הם כינוי למלאכים ולשרפים, ששניהם נקראים עומדים. (תרומה דף קס"ט עמ' א') וְעָשִׂיתָ אֶת הַקָּרְשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים. כְּתִיב הִקָּא עוֹמְדִים. וְכִתִּיב הֵתָם (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים. מַה לְהֵלֵן שְׂרָפִים, אוֹף הִקָּא נְמִי שְׂרָפִים.

ולעומקו של מקרא י"ל שאין יפה ומושך את הלב מן הנסתרות, ויהיה אדם חס על היפה, ויכסהו, ומה שצריך לגלות יהיה רק טפח כהקרשים וכאדנים.

וְהִלָּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב אֱלֹהִים הוּא תָרוּת עַל-הַלָּחַת: (לב, טז')

א"ר חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין (שבת קד.). ופירש רש"י (במגילה, ג.) בנס היו עומדין, שהיתה חקיקתן משני עבריהן. הלכך שאר אותיות יש להן מקום דבק אלא מ"ם וסמ"ך היו באויר.

לעומקו של מקרא כי תשא

ועל דרך הסוד, לשיטה זו שהתורה נקראת לפניו בהיפוך סדר האותיות, כמו כן שם השם י-ה-ו-ה, יהיה, ה-ו-ה-י הוא השם היוצא מסופי תיבות זה איננו שוה לי, והוא השם השולט בחדש תמוז, כמובא בזוה"ק ובאר"י ז"ל, ונרמז ב"מזה ומזה" הם כתובים.

ומה שנראה לפנינו י-ה-ו-ה הוא השם השולט בחדש ניסן זמן גאולתנו, ויוצא מר"ת ישמחו השמים ותגל הארץ, ובנסתר הוא השם השולט בחדש תמוז, אז עולה כח המקטרגים מי"ז בתמוז ועד ט' באב, כפי שיצא מפי המן הרשע, "וכל זה איננו שוה לי", שכל העולם כולה אינו שווה להם כנגד רשעותם. וזה לעומת זה עשה אלקים להיות שם השולט בחדש תמוז כתריס בפני הפורענות.

אבל אסתר המלכה שיש לה רוח הקדש, אומרת המן הרע הזה. שהמילה הזה נקראת ישר והפוך והנסתר הוא הנגלה.

חסדא למה שאמרו (תנחומא בראשית ומובא ברש"י דברים ל"ג פסוק ב') שהתורה היתה לפניו, לפני הקב"ה **אש שחורה על גבי אש לבנה.**

ואשר על כן הראה לנו הקב"ה אש שחורה על גבי אש לבנה ככתבה וכלשונה, בדרך המובנת לנו הכתובה מימין לשמאל. **אלא שלפניו** כביכול היתה כתובה בהיפוך הסדר של האותיות כמו נבוב בובן. ובעוד יהיה נבוב כתוב מימין לשמאל כנגד כל ישראל, יהיה בובנ לכאורה כתוב לפניו ית' מהעבר השני של אש התורה.

לומר לנו שהנסתר של התורה היא לפניו, במחיצתו של הקב"ה. ולעומת זאת, לפנינו - הנגלה.

וזה מה שכתוב מזה אחד ומזה אחד, במלחמת עמלק. שמלחמת עמלק מגלה את האחד. שהוא מצד הנגלה אחד ומצד הנסתר דחא. שהאחד דוחה כל עבודה זרה שבעולם. וכפיוט בחנוכה, דחה אדמון בצל צלמון וכו'.

לעומקו של מקרא כי תשא

המעמידנו עד בוא משיח צדקנו
בב"א.

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
{ב} **רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל**
בֶּן-אוֹרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה יְהוּדָה:
{ג} **וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים**
בְּחַכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-
מְלָאכָה: {ד} **לְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹת**
לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת:
{ה} **וּבְחַרְרֹשֶׁת אַבֵּן לְמִלֵּאת**
וּבְחַרְרֹשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל-
מְלָאכָה: (פרק לא).

ליתא מילתא דלא רמיזא
באורייתא. מכאן לתליית המן מן
התורה עם כל השתלשלות הנס:

רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן-
אוֹרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה יְהוּדָה: ראה
הקב"ה בעניים של ישראל והצמיח
להם שני מושיעים, מרדכי ואסתר,
הוא מרדכי היהודי לְמִטָּה יְהוּדָה,
והיא אסתר אשר נקראה בְּשֵׁם,
והם פְּבַשֵּׁם המתפשט בכל העולם,

וְזֶה סוּד הַמַּגִּילָה שֶׁל וְנַהפֹךְ
הוּא. והמלה **הוא**, בהיפוך תקראנו
אוה. אוה למושב לו. זה הקב"ה
ככתוב ה' **הוא** האלקים. יושב
תהלות ישראל. אשר אוה לשבת
בתוך עמו בציון, בבנין בית
עולמים.

וְזֶה שְׂאֵמֶר רַב חֲסֵדָא מ"ם וּסמ"ך
שבלוחות בנס היו עומדין (שבת
קד). שכוונתו לאותו הס"מ הסטרא
אחרא העומד ותלוי בכך אם נהיה
ראויים לנס. אזי לא יפריענו.

וְעוֹד עַל דֶּרֶךְ הַצַּח, זה
שמסתיימת המגילה בעניין המס
אשר שם המלך, הוא מלך העולם
אשר מצוותיו הן **כתשלום המס**
לשלוט בס"מ, שלא יפריענו.
וכנתינת המס למלך בשר ודם כן
היא הנתינה של הצדקה לפני מלך
העולם, שבזה תש כוחו של הס"מ,
ומתקיים בנו ס' ומ' **בנס** היו
עומדים. **שנס פורים** אשר בו
קבלנו **התורה מאהבה**, הוא

לעומקו של מקרא כי תשא

תליית המן. שעד חצי המלכות פירושו בדרשת חז"ל שלא נתן לבנות בית המקדש. ומשהוטר השטן המפריע ונתלה המן ויאמר לה המלך מה שאלתך עוד ותעש. וזה לעשות בכל במלאכה.

בְּשָׂמִים רֵאשׁ מֶרְדְּכָיִם. בתרגום מירא דכיא. ואמרו חז"ל חולין קלט: מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא. נוטריקון: **מִירָא דְכִיָּא**. ונראה לומר כי פסוק זה ירמוז גם על עוד ענייני המגילה.

וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֵאשׁ. ראש ירמוז על אחשוורוש. מֶרְדְּכָיִם. כנ"ל, מרדכי. **תָּמַשׁ מְאוֹת**. כנגד חמש מאות איש שהרגו בשושן הבירה. **וְקִנְיָן בְּשָׂם**. ירמוז על כך שאסתר לא תבוא אל המלך כי אם נקראה בְּשָׂם. ככתוב "כי אם חפץ בה המלך ונקראה בְּשָׂם". וקנין שהיתה כבשמים של הדסים כשם שקנמן מריח טוב למרחוק. וקנינה בְּשָׂם. ירמוז על מה שהמן קנינה בעשרת אלפים שקלים את גורלו

והם כתבו המגילה ברוח הקדש, **כבצלאל**, בצל אל היית. **בן אורי** שהאירו את העולם בישועתם, ככתוב ליהודים היתה אורה, **בן חור** שהתחיל הנס **מחור ותכלת**, שתכלית חור היתה להוציא מצאצאיו את מרדכי ואסתר. **לחשב מחשבות**, שרבות מחשבות בלב איש ועצת השם היא תקום, שהנס התחיל בזהב וכסף והמשיך בנחישות של מרדכי אשר לא יכרע ולא ישתחוה. **ובחרשת אבן**, שאמר לה מרדכי לאסתר אם **החרש תחרישי** [כאבן] בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו והיינו **אבן**, שהם אבות ובנים. **למלאות**, שאם החרש תחרישי כאבן יוכל המן **למלאות** את זממו. **ובחרושת עץ** שכל מה שחרש מחשבות רעות על היהודים ועל מרדכי לתלותו על **העץ** הושב לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת מחשבותיו **החרושת רע** על **העץ**. וזהו **ובחרושת עץ**. ועל ידי הנס זכו **לעשות בכל מלאכה**, בכל מלאכת המקדש. ולכן לא אמר אחשוורוש עד חצי המלכות לאחר

לעומקו של מקרא כי תשא

מַעֲמִיּוֹ. זה המן הרשע מזרע עמלק שנכרת מעמיו.

**וְהִסְרֹתִי אֶת-כַּפֵּי וְרֵאִיתָ אֶת-
אֲחֵרָי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ (לג, כג)**

ויובן על פי מה שנאמר באברהם לסדר וירא וירץ לקראתם. אחריהם מבעי ליה למימר, שהרי היו אצלו והתרחקו. אלא כמבואר בשפתי חכמים **אין גב למלאכים**. וגם בלכתם מעמנו נראים הם כבאים לקראתנו. ולפי זה אפשר לחלק ג' דרגות של קדושה. זו למעלה מזו.

ראשונה, שאין למעלה ממנה, קדושת הקב"ה, שנאמר בו וראית את אחורי ופני לא יראו.

שנייה למטה ממנו קדושת המלאכים **שרק פניהם נראין** ולא יראו אחוריהם והיינו שאין גב למלאכים, ככתוב ופניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתן.

של עם ישראל. [וכן **בשם** נוטריקון בעשרת אלפים]. **וְקָדְהָ** כנגד מה שמרדכי **לא קד קדה להמן**. לא יכרע ולא ישתחוה. שאפילו קידה במנוד ראש לא קד לפניו. **וְשָׁמַן זֵית הָיִן** כנגד "וליהודים היתה אורה". **רַקַח מְרַקַחַת מַעֲשֵׂה רַקַח**. כנגד מה שרקח הקב"ה מעשה רקח כל מעשה המגילה להושיענו. **וּמִשְׁחַתָּהּ בּוֹ אֶת אֶהָל מוֹעֵד**. כנגד מה שניתנה רשות לבנות את בית המקדש. אע"פ שבתחילה אמר אחשורוש עד חצי המלכות, ופירשו בו עד בנין בית המקדש ולא עד בכלל. **כָּל הַנִּגְעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ**. כל הנוגע בקדשי ישראל ובישראל עצמם, צאן קדשים יתוקד באשא מצלהבה. תאכל בו אש השם, **כַּתְּרָגוֹם יוֹנָתָן**. **שָׁמַן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדוֹרֵיכֶם**. לדורותיכם זה נס פורים לדורות ככתוב וזכרם לא יסוף מזרעם. **אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמָהוּ**. זה המן הרשע שרצה לנהל עניני העולם במקום הקב"ה, **וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר**. על זרע עמלק יתן תהילת ההשגחה, **וְנִכְרַת**

לעומקו של מקרא כי תשא

והאדם צריך חשבון הנפש גם
לאחור וגם לפניו, אחור וקדם
צרתני.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' וְרָאָה אֲתָהּ
אֲמַר אֵלַי הֲעַל אֶת-הָעַם הַזֶּה
וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר-
תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֲמַרְתָּ
?דַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם-מִצְאָתָּה חָזוּ
בְּעֵינַי: (לג, יב'ד)

וְרָאָה אֲתָהּ אֲמַר אֵלַי.

יש לכאורה לתמוה, בפניה של
משה לקב"ה, **ראה!** ואע"פ שבכל
ביתו נאמן הוא וכו' מכל מקום
צריך ביאור.

וי"ל, משה רבנו נקט כאן שם
קדש של אחד מע"ב שמות הקדש,
בשם **ראה**. והוא השם הקדוש של
המלאך **הממונה להראות תועים**
דרכם. (הרמ"ז). וכאילו אומר
משה רבנו, **ראה**, נחני נא על ידי
המלאך הק' המכונה בשם הקדוש

וקדושה שלישית למטה מקדושת
המלאכים היא קדושה המושגת על
ידי האדם, וזה וזה, גם פנים וגם
אחור, נראין, ככתוב אחור וקדם
צרתני.

וההסבר בזה שהשגחת השם
בעולם אין להבין כיצד יעשה
בעתיד, אלא רק אפס קצהו לפי מה
שהיה בעבר. ולכן אמר וראית את
אחורי. מה שכבר היה שהוא
כמאחורינו, עד עתה. ולכן נא'
וראית בו"ו ההיפוך. שמה שראית
אולי על פי כן תנהג לעתיד. ולכן
טבע הקב"ה בעולם את כל מידותיו
במידה אחת עיקרית והיא מידה
כנגד מידה. שלפי אשר היה, יקח
האדם מוסר ולקח טוב לעתיד.

ובמלאכים אין גב להם ולא תראה
את אחוריהם כי בהם אין להתבונן
בהשגחה כלל ולו גם על ידי העבר
מה שעשו, **כי הם משרתיו עושי**
דברו ואין להם מעצמם כלום. ורק
לפי מעשיהם **שיעשו בעתיד** הם
נבחנים.

לעומקו של מקרא כי תשא

דווקא ג' חינוכות אלו, שמהן כל החינוכות שבעולם.

ויש לומר, ה-א' הוא חן המקום על יושביו, המקום הוא הקב"ה הנקרא מקום, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. וכל המציאות חן היא מתנת שמים ממנו ית'. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם.

ה-ב' הוא חן אשה על בעלה. והיא מציאת חן של כנסת ישראל בעיני הקב"ה. וכן הוא אומר בפרשתנו כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך.

ה-ג' הוא מציאת חן של התורה הקדושה בעיני לומדיה. והיא הנקראת עריבות התורה. וזה שאמר ר' יוחנן, חן מקח על מקחו. והתורה נקראת לקח, כי לקח טוב נתתי לכם.

ומשלשה אלה נגזרים כל החינוכות שבעולם. וכן הוא אומר בפרשתנו אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני

ראה, איזו הדרך אשר אלך בה לראות חסדיו של מקום למצוא חן בעיניך.

לעניין המציאת חן.

אמר רבי יוחנן (סוטה מז). שלשה חינוכות חן. חן המקום על יושביו חן אשה על בעלה וחן מקח על מקחו.

ובהסבר הדברים לפי פשטם, שהמציאת חן משפיעה על בחירת האדם ללא הגיון מסתבר על הדעת. מדוע יגור אדם במקום מסוים אע"פ שמקום אחר היה אולי יותר ראוי לו, וכן מדוע יקח לאשה דוקא זו ולא אחרת וכן מדוע ירכוש חפץ זה ולא אחר ואפילו בדמים יותר מרובים. אלא מציאת חן היא שמחליטה את הקניין.

ולעומקו של דברים יש להבין מאמרו של ר' יוחנן, (ששמו יו-חנן מעיד עליו על מציאת חן המיוחדת אשר לו לפני בוראו). מדוע נקט

לעומקו של מקרא כי תשא

מאת הקב"ה, לכן לא שייך לומר שהקב"ה הוא המוצא. והרי הוא היוצר של האדם והוא יצר את המציאת חן אצל האדם, לכן לא שייך לומר שהוא המוצא. אלא תיקון הוא כלפי מעלה. לומר מצאתי חן בעיניך ה'.

לכן אומר משה רבנו ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך, למען אמצא חן בעיניך, כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, והקב"ה משיבו כלשונו, ואומר כי מצאת חן בעיני, וגם מצאת חן בעיני.

כביכול מסכים הקב"ה לתיקון של משה כלפי מעלה שלא יזלזלו הבריות לומר שיש מציאה לפני ה'. שהרי הכל מצוי לפניו, שהוא יוצר הכל, גם את המציאת חן. ואשר על כן ייאמר כן מבראשית ועד אחרית, וכן תעיד התורה ונח מצא חן בעיני ה'. ועל כן יתפלל כל אדם לפני בוראו למציאת חן בעיני המקום שימציא חינו בעיני בריותיו, ושימציא חן תורתו לפניו.

נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך.
ומשיבו הקב"ה ויאמר ה' אל-מלֹאָה גם אַת-הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה כִּי-מִצְאֶתְךָ חֵן בְּעֵינַי וְאֲדַעְךָ בְּנֶשְׁמָה.

ועוד, יש לעיין לעניין הלשון של המציאת חן. אומר הקב"ה למשה רבנו כי מצאת חן בעיני.

ולפי הלשון קשה. שהיה צריך לומר כביכול שכך אומר הקב"ה מצאתי את חנך בעיני. ומה זה שאמר מצאת חן בעיני. והרי הקב"ה הוא המוצא ולא משה. וכן בכל עניני המציאת חן, לכאורה הלשון הפוך. שאומר משה להקב"ה אם מצאתי חן בעיניך. והרי לא משה מוצא אלא הקב"ה מוצא. והיה צריך לומר אם מצאת את חני בעיניך. ומדוע הפך הסדר.

ויש לומר, שהרי כל ענין המציאת חן היא מתנת שמים

לעומקו של מקרא כי תשא

תשבת וגו' וחג שבועות תעשה לך
וגו' וחג האסיף תקופת השנה
(לד, יח'-כב').

התחיל עם חג המצות, את חג
המצות תשמר, המשך עם של
שבת וביום השביעי תשבת, וסיים
עם חג שבועות וחג האסיף. הרי
שבת שבתוך המועדים והוא רמז
לשבת חול המועד, הנמצאת בתוך
הרגל.

ולפי דבריו, עיקר הקריאה היא
כנ"ל, את חג המצות, וביום
השביעי תשבות, וחג שבועות, וחג
האסיף, אלא שמתחילין מ"ראה
אתה אומר אלי", כדי שיהיו
מספיק פסוקים לשבעה קרואים.

ועדיין יש לשאול, מדוע נכתבה
השבת שבתוך המועדים דווקא כאן,
ב"ראה אתה אומר אלי". והרי
יכולה היתה השבת להיות גם כאן
ראשונה למקראי קדש, ולהכתב
בתוך המועדים בפרשה אחרת.

ויש לעיין ב"ראה אתה אומר
אלי", מה יש בה שאין בפרשות

לעניין קריאת התורה בשבת
חזה"מ בפרשת כי תשא

יש לעיין מדוע נקבעה קריאת
התורה של שבת חול המועד "ראה
אתה אומר אלי" וגו' (שמות לג,
יב) בין בפסח בין בסוכות.

ומובא בהזקוני, מה שקורין פרשה
זו בשבת חולו של מועד לפי
שהזכרה בה שבת באמצע
הרגלים.

כלומר: כל פרשה שהוזכרה בה
שבת ורגלים יחדיו, בדרך כלל
השבת מוזכרת בראש, משום
חשיבותה. ולכן אומרים בקידוש
ליל שבת, ראשון הוא למקראי
קדש. כלומר יום השבת, תמיד
ראש וראשון למקראי קדש, לחגים
ולרגלים הכתובים אחריו.

פרט לפעם אחת שהוזכרה השבת
בתוך הרגלים, בין פסח לשבועות.
וזה בפרשת כי תשא שקורין בחול
המועד. את חג המצות תשמר וגו'
ששת ימים תעבד וביום השביעי

לעומקו של מקרא כי תשא

החול נהיה קודש והשבת קדש
קדשים.

ומציאת חן זו היא יסוד מצוות
הראיה שברגלים. וכשם שבא
לראות כן בא ליראות. במידה
שאדם מודד כן מודדים לו. כמידת
המציאת חן בעיני הבא לראות, כן
מידת המציאת חן של הבא
ליראות. ואפשר לומר שעולת
הראיה נקראת על שם זה,
שהמציאת חן בעיני ה' מעלה את
חשיבות הראייה של הבא לראות
כשם שבא ליראות.

ואשר על כן נמצאת פרשת כי
תשא, היא פרשת ה"מציאת חן",
להיות "אכסניה" מתאימה לשבת
שבתוך המועדים, להיות כתובה
בתוכה.

אחרות להיות אכסניה טובה
לשבת שבתוך המועד.

ונראה בעליל, כי בפרשה זו יש
חידוש של מציאת חן, לאחר
מחילת העוון של מעשה העגל.
כגון: ואתה אמרת ידעתיך בשם
וגם מצאת חן בעיני וגו' ועתה אם
נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא
את דרכך ואדעך למען אמצא חן
בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה
וגו' ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן
בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך
עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם
אשר על פני האדמה, ויאמר ה' אל
משה גם את הדבר הזה אשר דברת
אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך
בשם. (שמות לד, יב-יז).

ולכן י"ל, שלא מצא הקב"ה מקום
חביב יותר לְשַׁבֵּת שבתוך המועד
אלא בפרשה זו שבה יש מציאת חן
של משה רבנו וכל עם ישראל
בעיני הקב"ה.

ואין לך זמן יותר טוב למציאת חן
מאשר חולו של מועד, שאז גם

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

